

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษามหาชนทางวิชาการ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ตามทัศนะของข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

การศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค

- การศึกษาและสำรวจประชากร เพื่อสุ่มตัวอย่าง
- การสร้างและเตรียมเครื่องมือสำหรับการวิจัย
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค

ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อรวบรวมความรู้เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค จากเอกสาร ตำรา วารสาร และผลงานวิจัย เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้และเป็นแนวทางในการวางแผนงานวิจัย

การศึกษาและสำรวจประชากร เพื่อสุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

- 1.1 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค โดยแบ่งเป็น
กลุ่มผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ได้แก่ ผู้อำนวยการ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค

ซึ่งหมายถึงฝ่ายบริหาร ฝ่ายแผนงานและวิจัย ฝ่ายพัฒนาบุคลากร ฝ่ายพัฒนาวิชาการ ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา และฝ่ายบริหารเพื่อการศึกษา รวมทั้งหมด 4 ศูนย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 32 คน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคทั้ง 4 ศูนย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 160 คน (รายชื่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคอยู่ในภาคผนวก)

1.2 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด รวมทั้งหมด 37 ศูนย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 64 คน

กลุ่มเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด รวมทั้งหมด 37 ศูนย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 967 คน (รายชื่อศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอยู่ในภาคผนวก)

2. การสุ่มตัวอย่างประชากร

2.1 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ซึ่งมีกลุ่มผู้บริหาร 32 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ 160 คน ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2.2 ข้าราชการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างประชากรในแต่ละกลุ่มคือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 กลุ่มผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งมีทั้งหมด 64 คน ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2.2.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 37 ศูนย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 967 คน จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากร ดังนี้ คือ

ขนาดตัวอย่างประชากรประมาณจาก Table For Determining Sample Size from a Given Population (Krejcie and Morgan 1970 : 607-610) เมื่อประชากร 967 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น .95 ได้ตัวอย่างประชากร 274 คน ซึ่งประมาณร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด

วิธีสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการแยกประเภท (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ แล้วจึงสุ่มเจ้าหน้าที่ของแต่ละจังหวัดโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มมาร้อยละ 28 ของจำนวนเจ้าหน้าที่ในแต่ละศูนย์จังหวัด (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

รวมจำนวนตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 530 คน โดยมีจำนวนจำแนกตามประเภท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและตัวอย่างประชากรจำแนกตามประเภท

ประเภท	จำนวนประชากร	ตัวอย่างประชากร
ผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค	32	32
เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค	160	160
ผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด	64	64
เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด	967	274
รวม	1,207	530

การสร้างและเตรียมเครื่องมือสำหรับการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค ตามที่เห็นของข้าราชการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาค จากเอกสารและจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการของ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการ ปรากฏว่าพบทางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคมีดังนี้

- 1.1 ด้านการวางแผน
- 1.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร
- 1.3 ด้านการพัฒนาหลักสูตร
- 1.4 ด้านการวิจัย
- 1.5 ด้านการประชาสัมพันธ์และบริการทางวิชาการ

2. รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า เอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์มาเป็นแนวทางในการสร้างข้อกระทงในแบบสำรวจตามบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคในแต่ละด้าน รวมทั้งหมด 5 ด้าน มีข้อกระทงทั้งสิ้น 61 ข้อ

3. นำแบบสำรวจที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการของหน่วยงานอื่นจำนวน 13 ท่าน (รายชื่ออยู่ในภาคผนวก) พิจารณาในด้านโครงสร้างและความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนการใช้ภาษาในแบบสำรวจ สำหรับเกณฑ์การคัดเลือก ข้อกระทงที่จะนำมาใช้เป็นแบบสำรวจนั้น คือเกณฑ์การตัดสินของผู้ทรงคุณวุฒิที่ตอบว่า เหมาะสมในข้อกระทงนั้น ๆ อย่างน้อย จำนวน 11 ท่าน หรือร้อยละ 80 ของจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

4. นำแบบสำรวจที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จึงได้แบบสำรวจเกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคจำนวนทั้งสิ้น 52 ข้อ

5. จัดรูปแบบของแบบสำรวจโดยเรียงเป็นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยถาม 4 ข้อ คือ อายุ วุฒิ อายุราชการ และตำแหน่งในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นข้อกระทงที่เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนภาค มี 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 เป็นข้อกระทงที่ใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale)
โดยในแต่ละข้อคำถามแสดงความเห็น 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกให้แสดงทัศนะต่อบทบาท
ทางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคที่ควรปฏิบัติ ครั้งที่สองให้แสดงทัศนะ
ต่อบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคที่ได้ปฏิบัติจริงในปัจจุบัน

มาตราส่วนประมาณค่าที่ใช้มีน้ำหนักดังนี้ คือ

ระดับคะแนน 0 หมายถึง ค่าคาดหวังน้อยที่สุดหรือปฏิบัติน้อยที่สุด

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ค่าคาดหวังน้อย หรือ ปฏิบัติน้อย

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ค่าคาดหวังปานกลาง หรือ ปฏิบัติปานกลาง

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ค่าคาดหวังมาก หรือ ปฏิบัติมาก

แบบสำรวจตอนที่ 2 ตามลักษณะที่ 1 มีจำนวน 52 ข้อโดยแบ่งเป็น 5 ด้าน

ดังนี้

1. ด้านการวางแผน	จำนวน	10	ข้อ
2. ด้านการพัฒนาบุคลากร	จำนวน	11	ข้อ
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	จำนวน	12	ข้อ
4. ด้านการวิจัย	จำนวน	11	ข้อ
5. ด้านการประชาสัมพันธ์และบริการทางวิชาการ	จำนวน	8	ข้อ

ลักษณะที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคในแต่ละด้าน

6. นำแบบสำรวจไปทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษาและการ
ตอบคำถามกับเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดที่ไม่ได้เป็นตัวอย่าง
ประชากร จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการมาทดลองให้ทราบ
และเข้าใจตรงกัน และผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการตอบแบบสำรวจของผู้ตอบว่า ในขณะที่
ตอบนั้นมีปัญหาเล็กน้อยเพียงใด ผลปรากฏว่า

ผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 19 คน ในจำนวน 20 คน ไม่มีปัญหาในขณะตอบแบบสำรวจ และมีเพียง 1 คน ที่มีปัญหาในการตอบแบบสำรวจเพียง 1 ข้อ และผู้วิจัยก็ได้นำมาปรับปรุงและแก้ไขให้สมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่าภาษาที่ใช้ในแบบสำรวจสามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากกองปฏิบัติการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ไปเสนอต่อผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและผู้อำนวยการหรือหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเดินทางไปเก็บด้วยตนเอง และมีบางส่วนที่ผู้วิจัยได้เดินทางไปส่งและรับคืนทางไปรษณีย์ โดยคัดหลังแบบสำรวจที่มีชื่อ ที่อยู่ ของผู้วิจัย พร้อมทั้งดวงตราไปรษณีย์ไว้เพื่อให้ผู้ตอบส่งคืนผู้วิจัย โดยผู้วิจัยเริ่มทำการออกเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2526

ในการติดตามแบบสำรวจในส่วนที่ยังไม่ได้รับคืนนั้น หลังจากที่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจไปแล้วประมาณ 2 สัปดาห์ หากยังไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยก็มีจุดหมายเตือนไปยังผู้ตอบอีกครั้ง เพื่อขอความกรุณาให้ส่งคืนโดยด่วน

รวมระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 2 เดือน 5 วัน คือ ตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2526 ถึง 16 กันยายน 2526 และได้รับแบบสำรวจกลับคืนทั้งสิ้น 493 ฉบับ ปรากฏว่าเป็นแบบสำรวจที่สมบูรณ์จำนวน 477 ฉบับ โดยจำแนกตามตัวอย่างประชากรดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสำรวจที่ส่งไปและได้รับกลับคืนสมบูรณ์จำแนกตามตัวอย่าง
ประชากร

ตัวอย่างประชากร	จำนวนแบบ สำรวจที่ส่งไป	จำนวนแบบ สำรวจที่ได รับกลับคืน สมบูรณ์	คิดเป็น ร้อยละ
ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค	32	27	84.38
เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค	160	137	85.63
ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	64	50	78.13
เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด	274	263	95.99
รวม	530	477	90.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสำรวจวิเคราะห์โดยการ
แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละแต่ละรายการ

2. ข้อมูลที่เป็นทัศนคติของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
จังหวัด และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ที่เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียนภาคที่เป็นมาตรฐานประมาณค่า ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์ดังนี้

2.1 ศึกษาความคาดหวังและการปฏิบัติจริงที่เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการ
ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ตามทัศนคติของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค โดยใช้วิธีวิเคราะห์ด้วยการ
หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนของแต่ละช่วงความถี่ดังนี้

2.50-3.00	ถือว่า ค่าหวังมาก หรือ ปฏิบัติมาก
1.50-2.49	ถือว่า ค่าหวังปานกลาง หรือ ปฏิบัติปานกลาง
0.50-1.49	ถือว่า ค่าหวังน้อย หรือ ปฏิบัติน้อย
0.00-0.49	ถือว่า ค่าหวังน้อยที่สุด หรือ ปฏิบัติน้อยที่สุด

2.2 เปรียบเทียบความคาดหวังและการปฏิบัติจริงที่เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ระหว่างทัศนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยถือว่าตัวอย่างประชากรแยกออกจากกันโดยอิสระและเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และเมื่อพบว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญก็จะทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่ตามวิธีของตุ๊กกี (Tukey) โดยเฉลี่ยจำนวนตัวอย่างประชากรที่ไม่เท่ากันของทั้ง 4 กลุ่มด้วยวิธีหามัชฌิมฮาโมนิก

2.3 เปรียบเทียบความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงที่เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค ตามทัศนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาค โดยการทดสอบค่าที ชนิดที่ตัวอย่างประชากรมีความสัมพันธ์กัน (Dependent t-test)

คำถามปลายเปิดที่เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับบทบาททางวิชาการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคในแต่ละด้าน ผู้วิจัยจะสรุปและเสนอในรูปแบบบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ของสถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ไอ บี เอ็ม 370 (IBM 370)